

Tottarps kyrka

55.6394, 13.1532

I Tottarps kyrka finns en målningen föreställande Moses med stentavlorna. Men till höger ser vi också den indiske guden Shiva avbildad. Det första av Tio Guds Bud lyder ju: "Du skall inte ha andra gudar vid sidan av mig". Hur det kommer sig att hinduismens viktigaste gud ändå finns i en kristen kyrka på skåneslätten ska jag återkomma till.

Även om kyrkan i Tottarp har byggts om vid minst fem tillfällen, så har den fortfarande kvar delar från när den ursprungligen byggdes på 1100-talet. Senare på 1400-talet uppfördes tornet och då slogs också valv i kyrkan. Den senaste stora ombyggnaden ägde rum i mitten av 1800-talet, under medverkan av domkyrkoarkitekten och konsthistorikern professor Carl Georg Brunius. Vid denna ombyggnad försågs kyrkan med korsarmar, som har de för Brunius typiska gavlarna. Koret tillkom i slutet av 1800-talet - och då skedde också en stor renovering av kyrkan. De ankar slutar som bildar bokstäverna CRS står för Carolus Rex Sueciae och syftar på Karl XI.

Långhus, kor och torn har sadeltak täckta av rött tegel från Börringe tegelbruk. I tornet hänger två klockor. Den ena av kyrkans båda klockor är gjuten 1618 av Wilhelm Rieb i Malmö. Den andra är gjuten 1747 av Andreas Wetterholtz.

Kyrkan har genomgått flera renoveringar, bland annat i slutet av 1800-talet då valv och väggar målades av en av den tidens mest anlitade dekormålare Svante Thulin.

Kyrkan saknade länge dopfont, så 1861 köptes en porslinskål för 1 riksdaler. Men efter att kyrkan återinvigts 1891 skänkte kyrkoherde Jöns Holmgren den nuvarande dopfonten av cement. Mässingsfatet är samtida med fonten.

Altare, predikstol och bänkinredning är i nyrenässansstil och är från ombyggnaden i slutet av 1800-talet. Kyrkans äldre altaruppsats finns uppsatt i vapenhuset. Hur gammal den är och vilka de ursprungliga motiven var vet man inte, men år 1700 ansåg man att den behövde målas om. Kyrkomålaren Anderas von Köhlen i Malmö försåg den då med motiv ur nya testamentet. När kyrkan renoverades i slutet av 1800-talet fick kyrkvaktmästaren besked om att han skulle elda upp tavlan, men han ställde istället undan tavlan, som återupptäcktes i ett materialhus på 1920-talet.

Ett triumfkrucifix från 1400-talet hängde tidigare i triumfbågen men plockades ner i mitten av 1800-talet och ställdes undan i tornrummet. På 1920-talet tillverkades ett nytt kors och krucifixet hängdes därefter upp i vapenhuset. På 1940-talet tillverkades ett nytt kors av Riseberga snickeri i Lund och hängdes upp på sin nuvarande plats.

När Tottarps kyrka fick sin orgel 1867 fick klockaren som skötte ringningen mer att göra. Han fick även rycka in och trampa luft till orgelverket. Förmodligen ett välkommet extraarbete då klockarsysslan inte på långa vägar förmådde räcka till försörjning. Bara några år efter detta gick dock ansvaret för klockringningen över till läraren på orten, som också blev organist i kyrkan. Orgelfasaden tillhör en äldre orgel från 1868 men orgelverket är byggt 1972 av A Mårtensson i Lund.

Takkronorna är från ombyggnaden i slutet av 1800-talet, utförda i järnbleck och mässing av en mästare i Malmö.

Den vackra mattan är skapad av textilkonstnärinnan Anna-Lisa Menander, som var bosatt i Staffanstorps kommun.

Kyrkans tidigare predikstol ersattes med den nuvarande 1891. Så småningom hamnade den äldre predikstolen i Södra Åsums kyrka i Sjöbo. Den nuvarande tillverkades av snickaren N Lindgren i Lomma, och försåg med sju tavlor av konstnären Fredrik Krebs.

Även altaruppsatsen i nygotik är utförd av snickaren Lindgren.

Oljemålningen i mitten föreställer korsfästelsen, och omges av två mindre oljemålningar med Moses och Paulusmotiv, utförda av konstnär Fredrik Krebs.

På målningen till vänster ser vi bakom Moses med stentavlorna, den indiske guden Shiva avbildad. Shiva som vi hittar i flera skånska kyrkor håller här ett krucifix i handen och runt halsen bär han även ett radband. Dessa element symboliserar teosofins önskan om att förena alla religioner, en rörelse som var på modet under slutet av 1800-talet, men som inte har fullt så många anhängare i dag. Det är kanske inte så märkligt som man första kan tro att konstnären lyckades lura in Shiva i bilden utan att någon reagerade. På 1800-talet kände de flesta inte till något om andra religioner, allra minst om budismen, och det är knappaste sannolikt att någon hade en aning om att det var Shiva som skymtade på bilden.

Ytterligare en märklig detalj är att konstnären Krebs försett Moses med små horn på jässan. Här följde han dock en

traditionen som långt tillbaka härrör från en felskrivning av det latinska ordet coronatus, "bekransad". När Moses kom ner från berget Sinai där han hade mottagit tio Guds bud, var han bekransad av ljus, liksom omstrålad av Guds härlighet. Bibeln 2000 talar om "en strålgång från hans ansikte". Men i en avskrift för mycket länge sedan förvanskades ordet coronatus till cornutus, som betyder just "behornad". Därför har inte bara den lokale konstnären utan även bland annat den store italienske mästaren Michelangelo avbildat Moses med horn.

I gravkapellet vid nya kyrkogården finns en fresk av Per Siegård.

Källor:

Pdf: "Värdebedömning Tottarps kyrka". Lunds stift Jonna Stewénus 2013.

Bok: Tottarps kyrka". Ingemar Ingers 1973.

Webb: Uppåkra församling.

Webb: "Shivabilder i skånska kyrkor". Forskning och framsteg. Henrik Höjer 2003.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.